

Yard. Doç. Dr. ŞULE ÖZSOY
Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEM

**Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçildiği
Parlamentar Hükümet Modeli
ve
Türkiye İçin Tavsiye Edilebilirliği**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

PARLAMENTOER SİSTEMLER

1. Parlamentoer Sistemin Tanımı	9
2. Parlamentoer Sistemin Türleri.....	21
a. Klasik Sınıflandırmalar	21
aa. Westminster Modeli (İngiliz Tipi)	27
bb. Sınırlandırılmış Model (Alman Tipi)	34
cc. Çok Partili Model (Kuzey Avrupa Tipi)	42
b. Devlet Başkanı Temel Alınarak Parlamentoer Sistemin Sınıflandırılması	51
3. Parlamentoer Sistemin Bir Unsuru Olarak Devlet Başkanının Seçimi ve Yetkileri Meselesi	55

4. Halk Tarafından Seçilmiş Cumhurbaşkanlarının
Parlamentar Sistemin İşleyişini Etkileyecek ve
Başkalaştırabilecek Yetkileri.....68
5. Halk Tarafından Seçilmiş Cumhurbaşkanlarının
Gücü Üzerinde Etki Sahibi Anayasa Dışı Faktörler 81

İkinci Bölüm

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEMLERİN TANIMI VE ANAYASAL ÖZELLİKLERİ

1. Tanım87
2. Başkanlı Parlamentar Sistemlerde
Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçimi 101
 - a. Avusturya 107
 - b. İrlanda 109
 - c. İzlanda 114
 - d. Finlandiya 116
 - e. Bulgaristan..... 120
 - f. Slovakya121
 - g. Slovenya..... 125
3. Cumhurbaşkanlarının Sorumsuzluğu ve Görevden
Alınmaları..... 128
4. Doğrudan Demokratik Meşruiyetin Siyasi Gücünü
Azaltan Seçime İlişkin Faktörler 134
5. Cumhurbaşkanının Anayasal Yetkileri ve Konumu 137
 - a. Yasamaya İlişkin yetkiler..... 137
 - b. Hükümetin Kuruluşu ve Görevden Alınmasına
İlişkin Yetkiler..... 148
 - c. Atama Yetkileri 152
 - d. Dış İlişkilerin Yürütülmesine İlişkin yetkiler 156
 - e. Anayasa Yargısına Başvurma Yetkisi..... 160

f. Sembolik yetkiler.....	162
6. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Hükümetlerin Kuruluşu ve Parlamento'ya Karşı Siyasi Sorumluluğu	164
7. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Yasama ve Yürütme Arasında Güç Dengelerinde Başbakanların Konumları.....	169

Üçüncü Bölüm

BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEMLERİN İŞLEYİŞİNE ETKİ EDEN DAVRANIŞSAL VE KURUMSAL FAKTÖRLER

1. Başkanlı Parlamenter Sistemlerin Oluşumuna Etki Eden Siyasal Olaylar, Tarihsel Ve Kültürel Alt Yapı Özellikleri	182
a. Avusturya.....	184
b. İrlanda.....	186
c. İzlanda.....	189
d. Finlandiya	191
e. Bulgaristan.....	196
f. Slovakya.....	199
g. Slovenya.....	203
h. Genel Değerlendirme	205
2. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Seçim Sistemleri ve Siyasal Parti Yapılarının İktidar Paylaşımı Üzerindeki Etkileri	207
a. Avusturya.....	214
b. İrlanda.....	220
c. İzlanda.....	229
d. Finlandiya	235
e. Bulgaristan.....	238

f. Slovakya.....	244
g. Slovenya.....	247
3. Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Kontrol ve Denge Mekanizmaları.....	250
a. Federal Kontrol ve Denge Mekanizmaları.....	251
b. Yasamanın Yürütmeyi Kontrol ve Dengeleme Mekanizmaları.....	253
aa. Sosyo-Ekonomik İkinci Meclisler	253
bb. Bilgi Edinme ve Denetim Mekanizmaları.....	256
c. Parlamento Dışı Anayasal Kontrol-Denge Mekanizmaları.....	264
d. Siyasi Partiler ve Baskı Grupları Tarafından Yerine Getirilen Denetim ve Sınırlamalar	270

Dördüncü Bölüm

ANAYASAL BİR MODEL OLARAK BAŞKANLI PARLAMENTER SİSTEM VE TÜRKİYE İÇİN TAVSİYE EDİLEBİLİRLİĞİ

1. Bir Hükümet Modeli Olarak Başkanlı Parlamenter Sistem.....	273
2. Başkanlı Parlamenter Sistemlerin Ayırt Edici Temel Özellikleri.....	279
3. 2007 Anayasa Değişikleri Sonrası 1982 Anayasasına Göre Hükümet Sistemi.....	284
4. Türkiye İçin Başkanlı Parlamenter Sistem Tercihi	305
SONUÇ	321
KAYNAKÇA	329

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cumhurbaşkanlarının Yasama yetkileri	96
Tablo 2: Cumhurbaşkanlarının Yasama Dışı Yetkileri	98
Tablo 3: Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Tercih Edilmiş Seçim Sistemleri ve Görev Süreleri.....	102
Tablo 4: 1997 İrlanda Cumhurbaşkanlığı Seçimi Sonuçları	103
Tablo 5: Cumhurbaşkanı Adaylarını Belirleme Yöntemleri	106
Tablo 6: Cumhurbaşkanlığı Adaylık Şartları.....	107
Tablo 7: Başbakanların Konumlarını Etkileyebilecek Hukuki Faktörler.....	172
Tablo 8: Siyasi Sisteme Hakim Güç.....	174
Tablo 9: Başkanlı Parlamenter Sistemlerde Rejimin Oluşumunda Etkili Olan Faktörler.....	184
Tablo 10: Parlamento Yapıları.....	211
Tablo 11: Seçim Sistemleri	212
Tablo 12: İkinci Meclislerin Seçim Usulleri	255
Tablo 13: Parlamento Bilgi Edinme Yolları	256
Tablo 14: Siyasi ve Cezai Denetim Usulleri.....	262

Tablo 15: Anayasa yargısı	264
Tablo 16: Doğrudan/Yarı Doğrudan Demokrasi Araçları.....	266
Tablo 17: Cumhurbaşkanı'nın Yasamaya İlişkin Anayasal Yetkilerinin Ölçümü	285
Tablo 18: Cumhurbaşkanı'nın Yasama Dışı Anayasal Yetkilerinin Ölçümü	285